

11. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua/

12. Податковий кодекс України №2755-VI від 02.12.2010, зі змінами. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

13. Довідники пільг, наданих чинним законодавством по сплаті податків, зборів, інших обов'язкових плате-

жів. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minrd.gov.ua/dovidniki-reestri-perelik/dovidniki/54005.html>

14. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/>

15. Офіційний сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://treasury.gov.ua/main/uk/index>

УДК 657

Галушак І. Є.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Обґрунтовано, що ринкові відносини обумовлюють об'єктивну необхідність підвищення ролі бухгалтерського обліку в управлінні підприємством. Для прийняття оперативних і тактичних рішень в управлінні підприємством в умовах постійно мінливої ринкової кон'юнктури і конкуренції товаровиробників необхідна своєчасна достовірна й аналітична інформація. Охарактеризовано облік як найважливіший засіб систематичного контролю за збереженням всіх засобів господарства, за правильним їх використанням і виявленням додаткових резервів зниження собівартості продукції. Зазначено особливе місце в системі бухгалтерського обліку, яке займають питання, пов'язані із станом основних засобів, що у своїй сукупності утворюють виробничо-технічну базу і визначають виробничу мету господарства.

Ключові слова: основні засоби, нормативно-правове регулювання, облік основних засобів.

I. Вступ. Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку на підприємствах та забезпечення фіксування фактів здійснення усіх господарських операцій в первинних документах, регістрах і звітності протягом встановленого терміну несе власник або уповноважений ним орган (посадова особа), який здійснює керівництво підприємством. Дотримання законодавства при виконанні господарських операцій несуть їх власники.

Велике значення в управлінні виробничою діяльністю кожного підприємства має поінформованість про наявність засобів праці та постійний контроль за їх ефективним використанням. Цьому сприяє добре побудований облік основних засобів.

Економічні перетворення, які здійснюються в Україні протягом останніх років, спрямовані на реформування господарського механізму адекватного ринковій економіці. Особливе місце в цьому займає організація обліку та контролю наявності, руху і технічного стану основних засобів.

Постановка завдання. Перехід України на принципи і методи ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку зумовив істотні зміни в порядку ведення бухгалтерського обліку основних засобів.

Щоб відповідати сучасним вимогам організації і методологія обліку повинна відповідати повсякденним запитам управління, бути надійними економічними інструментами управління підприємством. Але на практиці ще є багато ситуацій, коли це положення не виконується. Це повною мірою стосується обліку основних засобів.

II. Результати. Розвитку теорії і практики питань бухгалтерського обліку та контролю основних засобів присвячені роботи В. Д. Андреєва, А. В. Алексєєвої, В. В. Бабича, М. Т. Білухи, С. Ф. Голова, А. М. Герасимовича, Н. І. Дорош, В. І. Єфіменко, В. П. Завгороднього, В. Г. Лінника, В. В. Сопка, Н. В. Кужельного, Г. Г. Кірейцева, Д. Р. Кетлетта, Г. І. Олеховича, В. Г. Швеця, Л. С. Шатковської, В. Ф. Палія, О. А. Петрик, С. Яремчука, й інших.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби, а також розкриття інформації про них у фінансовій звітності регулює Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби". Поняття основних засобів використо-

вують в українській системі бухгалтерського обліку у двох значеннях: вузькому, що застосовується лише для об'єктів основних засобів, перерахованих у Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 7 і відображуваних на рахунку 10 "Основні засоби"; широкому, куди входять власне основні засоби (рахунок 10), інші необоротні матеріальні активи (рахунок 11) і незавершені капітальні інвестиції (рахунок 15) [4].

Перехід на принципи і методи ведення обліку відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, зумовив суттєві зміни у веденні обліку основних засобів. Одним із складних і трудомістких для виконання вимог П(С)БО 7 "Основні засоби" є розділ, де викладено порядок проведення оцінки та переоцінки основних засобів.

Адже ці об'єкти бухгалтерського обліку використовуються в господарській діяльності підприємств тривалий час і на їхню оцінку впливають багато факторів, такі як інфляція, знос (фізичний і моральний). Тому проблема оцінки основних засобів – одна з основних у бухгалтерському обліку, а принцип єдності і реальності оцінки основних засобів – визначальний фактор у організації бухгалтерського обліку підприємства.

Необхідною умовою правильного обліку основних засобів є єдиний принцип їх грошової оцінки. Оцінка являє собою присвоєння числових значень об'єктам і подіям за визначеними правилами. Вона включає три елементи:

- об'єкт чи подія;
- властивість (якість, ознаку, характеристику), що підлягає кількісній оцінці;
- шкала виміру чи сукупність одиниць, в яких можна відбити властивість.

У процесі господарської діяльності можуть використовуватися два підходи до оцінки майна: за собівартістю (придбання чи виробництва) і за поточними витратами. Кожна з цих методик має свої переваги і недоліки.

Від оцінки об'єктів за собівартістю можна відмовлятися в період гіперінфляції, коли виникає необхідність переоцінки всіх активів, що підтверджено у Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби".

Однозначне тлумачення базових понять бухгалтерського обліку є першочерговою умовою достовірності бухгалтерської інформації, оскільки з вкладенням різного змісту в дані поняття в обліку відображається різна інформація.

Підприємство самостійно визначає свою облікову політику і вибирає форму ведення бухгалтерського обліку з дотриманням принципів, встановлених законодавством. Відповідно до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність" "облікова політика" – сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності [1].

Згідно з Податковим кодексом України основні засоби – це матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 2500 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 2500 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік) [3].

П(С) БО 7 "Основні засоби" визначає, що основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [4].

Отже, податкове законодавство, на відміну від П(С)БО 7 "Основні засоби" встановлює вартісні критерії приналежності об'єктів до основних засобів.

Ефективне використання основних засобів зумовлює необхідність впровадження на підприємстві науково обгрунтованої системи обліку основних засобів, яка б відповідала вимогам управління. Система бухгалтерського обліку виступає джерелом економічної інформації, яка необхідна керівній ланці підприємства для своєчасного реагування на вплив зовнішнього середовища.

Сучасний етап розвитку бухгалтерського обліку характеризується його розподілом на декілька підсистем, а саме, фінансового, податкового, внутрішньогосподарського (управ-

лінського) обліку, що зумовлює особливості організації бухгалтерського обліку на підприємстві. Аналіз законодавчих актів, що здійснюють регулювання аспектів обліку основних засобів показує, що існують розбіжності фінансового та податкового їх обліку [2].

Податкове законодавство, на відміну від бухгалтерської концепції визначає вартісні критерії приналежності об'єкта до основних засобів.

У бухгалтерському обліку виділено 16 груп основних засобів та інших необоротних матеріальних активів, у податковому – також 16 та визначено мінімально припустимі терміни корисного використання основних засобів від 2 до 20 років в залежності від групи, до якої належить відповідний об'єкт основних засобів, проте у складі груп є відмінності: у податковому виділено групу довгострокові біологічні активи, яка відсутня у класифікації за П(С)БО 7 “Основні засоби”, а у бухгалтерському є відсутня у податковому обліку група Інші необоротні матеріальні активи.

Діючи, податкова концепція передбачає ведення обліку основних засобів з метою нарахування амортизації за кожним окремим об'єктом основних засобів, на відміну від попереднього загально групового варіанта нарахування амортизації, що діяв.

Такі групи як земельні ділянки та природні ресурси не підлягають амортизації не підлягають амортизації ні у бухгалтерському ні у податковому обліку. В цілому, у бухгалтерській і податковій концепціях амортизації відбулося значне зближення.

Такий підхід дає забезпечує можливість здійснювати державі регулювання амортизаційної, а відповідно, і інноваційної та податкової політики підприємств.

Економічні умови функціонування суб'єктів господарювання, державні нормативні та законодавчі акти формують засади амортизаційної політики кожного окремого підприємства.

Нарахування амортизації регламентується Податковим кодексом, за яким амортизація – це поступове віднесення витрат, що пов'язані з придбанням, виготовленням та покращенням основних фондів, на зменшення прибутку у межах поставлених норм амортизаційних відрахувань.

Згідно з Податковим кодексом України амортизації підлягають:

– витрати на придбання основних засобів, нематеріальних активів та довгострокових

біологічних активів для використання в господарській діяльності;

– витрати на самостійне виготовлення основних засобів вирощування довгострокових біологічних активів для використання в господарській діяльності, в тому числі витрати на оплату заробітної плати працівникам, які були зайняті на виготовленні таких основних засобів;

– витрати на проведення ремонту, реконструкції, модернізації та інших видів поліпшення основних засобів, що перевищують 10 відсотків сукупної балансової вартості всіх груп основних засобів, що підлягають амортизації, на початок звітнього року;

– сума переоцінки вартості основних засобів;

– вартість безоплатно отриманих об'єктів енергопостачання, газо- і теплозабезпечення, водопостачання, каналізаційних мереж, побудованих споживачами на вимогу спеціалізованих експлуатуючих підприємств згідно з технічними умовами на приєднання до вказаних мереж або об'єктів [3].

Проведений аналіз теоретичних розробок та нормативної бази з обліку основних засобів дозволяє визначити основні засоби як актив, що передбачає можливість отримання економічних вигод, і тому до складу основних засобів не потрібно включати ті об'єкти, від використання яких взагалі не очікується отримання економічних вигод. Таким чином, можна зробити висновок, що запропонований фінансово-економічний інструментарій дасть змогу вдосконалити методичну базу щодо організації обліку основних засобів, згладити нормативно-правових аспектів регулювання податкового обліку основних засобів, а також удосконалить технології нарахування амортизації основних засобів.

IV. Висновки. Облік займає одне з головних місць у системі управління. Він відображає регіональні процеси виробництва, розподілу і споживання, характеризує фінансовий стан підприємства, є основою для планування його діяльності.

Узагальнюючи можна зробити висновок, що більшість авторів сходяться до того, що пріоритетними завданнями обліку основних засобів є:

– правильне документальне оформлення та своєчасне відображення в регістрах обліку надходження, внутрішнього переміщення й вибуття об'єктів основних засобів;

– контроль за збереженням основних засобів; контроль за витратами на ремонт основних засобів, а також за ефективністю використання основних засобів;

– правильне обчислення та відображення в обліку сум амортизації; отримання документально обґрунтованих даних про наявність та рух основних засобів за місцями їх експлуатації, а також у розрізі осіб, відповідальних за її збереження;

– виявлення результатів від реалізації об'єктів основних засобів або іншого їх вибуття.

Аналізуючи погляди різних авторів щодо визначення поняття “основні засоби”, можна звести їх до загального твердження, що основні засоби це матеріальні активи різного роду, що виступають невід’ємною частиною процесу виробництва і їх вартість переноситься на вартість виготовленої продукції шляхом амортизації.

1. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16 липня 1999р. № 996-XIV. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua

2. Закон України “Про аудиторську діяльність” від 22 квітня 1993 р. №3125-XII зі змінами і доповненнями/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua

3. Податковий кодекс України затверджений 02.12.2010р./ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 “Основні засоби”; затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 р. № 92/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua

5. Харитончук О. А. Сутність фінансового забезпечення відтворення основних засобів суб’єктів секторів економіки. / О. Ф. Харитончук – Економіка і організація управління. – 2008. – № 3. – с. 116-127.

6. Шипунова О. В. Основні аспекти організації обліку необоротних активів у середовищі комп’ютерних інформаційних систем / О. В. Шипунова // Збірник наукових праць. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2013. – Вип. 28. – С. 187–195.

7. Шуліка Ю. О. Удосконалення обліку й аудиту основних засобів / Ю. О. Шуліка, О.Г. Лещенко // Держава та регіони: Економіка та підприємництво. – 2010. – № 4. – С. 201-205.

Market relations determine the objective necessity of increasing the role of accounting in business management. For operational and tactical decision-making in business management in a constantly changing market conditions and competitive producers need reliable and timely analytical information.

Accounting is an essential tool for the systematic control of all means of survival economy, the proper use and discovery of additional reserves to reduce production costs. A special place in the occupied accounting issues related to state assets. This is because they are taken together form a technological base and determine the purpose of the production sector.

Key words. Fixed assets, legal regulation, accounting of fixed assets.

УДК: 657

Марків М. М.

СУЧАСНА КОНЦЕПЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

У статті досліджено сучасну концепцію управлінського обліку на основі проведеного аналізу трактувань поняття «управлінський облік» різними науковцями, здійснено групування підходів до трактувань терміну. Висвітлено функції управлінського обліку та виявлено сучасну концепцію управлінського обліку, що суттєво відрізняє її від загально прийнятої у вітчизняній практиці.

Ключові слова: управлінський облік, концепція, система управління, управлінські рішення, процес прийняття рішень.

I. Вступ. Управління будь-якими підприємствами в умовах розвитку ринкової економіки

є складною системою, яка складається з багатьох взаємозв’язаних підсистем, серед яких визначальним є управлінський облік, який є інформаційною базою, що використовується в управлінні. Адже саме в його межах можна сформулювати необхідне інформаційне забезпечення для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Сучасний процес управління на деревообробних підприємствах з виробництва твердого біопалива характеризуються можливістю забезпечення бізнес-запитів у частині ресурсозбереження та енергетичної безпеки. З огляду на це проблема стабільного їх функціонування, потребує особливої уваги, а тому для її вирішення, необхідним є врахування вирішаль-